

Marija i današnje poslanje Crkve

Marijanski dio saragoškog susreta posvećen je pitanju sadašnjeg trenutka s područja marijanske znanosti i pobožnosti: **Marija i poslanje Crkve danas**. U odabiranju ove teme organizatori su imali u vidu pastoralnu djelatnost Crkve i mjesto koje Marija zauzima u toj djelatnosti. I ova tema bit će obrađena na plenarnim sjednicama i po radnim grupama. Raspravljat će se o nekim novijim temama, kao: Marija i uloga žene u Crkvi, Marija — uzor kršćanske zauzetosti za siromahe, kako prikazivati marijansko otajstvo u današnjoj katehezi? kako predočiti ono što Crkva vjeruje i uči o Djevici iz Nazareta u vjerskoj naobrazbi djece i omladine? Bit će riječi i o marijanskoj pučkoj pobožnosti kao sredstvu pastoralne obnove u Crkvi.

Cilj je saragoškog skupa, kao i dosadašnjih marijanskih susreta, unaprijediti ne samo bogoslovske prouke o Marijinu otajstvu uvijek u svezi s otajstvom Krista i Crkve, nego i pokušati obnoviti vjeru u Boga u Božjem Narodu, onu vjeru koja je bila svojstvena Djevici iz Nazareta. Kongres bi po zamisli organizatora trebao označiti novu postaju u životu Crkve u Španjolskoj, koja u sadašnje vrijeme živi korijenite društveno-političke promjene. Zbog toga susret želi biti prigoda da Božji Narod razmišlja o vrednotama koje se ne mijenjaju, da postane svjestan činjenice kako se ne može biti odan Mariji a zanemarivati Radosnu vijest koju je navijestio njezin Sin, da se ne može ljubiti Krista i Djevicu a biti neosjetljiv na bijedu onih koji trpe. Marijanski susret u Zaragozi želi biti svenarodska duhovna obnova španjolske Crkve pod lozinkom: S Marijom Španjolska dolazi Kristu!

Dinko Aračić

KRŠĆANSKA ZAJEDNICA U TRAŽENJU LITURGIJSKIH SLAVLJA

Belgijska Interdijecezanska pastoralno-liturgijska komisija (C. I. P. L.) organizira svake godine početkom srpnja liturgijski i muzički tečaj za animatore liturgijskih slavlja. Tako je i prošle godine (1978) od 9. do 14. srpnja organizirala u novom sjemeništu u Namuru tečaj kojemu je prisustvovalo 140 osoba. Cilj je tečaja bio da spremi animatore liturgijskih slavlja, razmijeni iskustva i dade poticaj za daljnji rad. Opća tema tečaja je bila: **Žive kršćanske zajednice u traženju liturgijskih slavlja**.

Ovakav liturgijski godišnji tjedan omogućava sudionicima muzičku formaciju, jer im stoje na raspolaganju razni muzički instrumenti: orgulje, gitare, flaute. Također imaju mogućnost i za pjevanje: solo pjevanje, polifoniju, dirigiranje. Druga se grupa sudionika bavi naviještanjem Božje riječi, proučavanjem liturgijskih tekstova, slavljenjem s djecom, strukturom raznih liturgija, slavljinama za razne prigode itd.

Vrhunac dnevnog doživljavanja na tečaju bila je liturgija dotičnog dana, za koju su se svi zajednički spremali. Osim Mise organizirana su i druga slavlja (neuharistijska), npr. 11. srpnja priprava za svetkovinu sv. Benedikta, drugih puta komunitarni život kršćana te veliko bdijenje uz vatru i pjevanje psalama do kasno u noć.

Predavanja su se održavala u jutarnjim satima, a držao ih je vel. **Paul De Clerck**, profesor na teologiji u Bruxelles-u. On je govorio o slijedećim temama:

- Euharistija u životu kršćanina i kršćanske zajednice;
- Različiti načini shvaćanja Euharistije kroz povijest;
- Liturgija Riječi;
- Euharistijska liturgija;
- Liturgijske knjige, strukture i stvaralaštvo.

Ovdje donosimo kratak sažetak tih predavanja, jer im je problematika aktualna i jer to mnogima može biti od koristi.

1. Euharistija u životu kršćanina

Službena je liturgijska reforma završena kad se u liturgiji prešlo s latinskog na žive jezike. To je ujedno bio i simboličan znak prelaska na drugi »univerzum«. Ipak proces ucjepljenja liturgije u različite kulture još nije završen. Latinski je jezik dao liturgiji kodifikaciju, neku nepovrijedivost, dok se obnovljena liturgija mora prilagođavati zajednici, poticati na sudjelovanje. Stara je liturgija bila »ceremonija«, uzvišen čas, ali dalek svakidašnjici, oslanjala se na osobnu pobožnost, dok obnovljena liturgija želi biti zajedničko slavlje i centar kršćanskog života.

Mentalitet se međutim ne mijenja propisima niti u kratko vrijeme. Za to su potrebni deceniji. Stoga neki pastiri, kad vide spori napredak liturgijskog života, ne nastoje da taj ideal pospješuju i da potiču na uključenje cijele zajednice u aktivno sudjelovanje. Drugi naprotiv pristupaju tom problemu prema svojim osobnim pogledima. Zadnjih se godina naglašava dilema liturgija — život. Da bi se došlo do izmirenja te dileme, potrebno se pitati: što je Isus činio na Posljednjoj večeri i što moramo činiti mi?

Kad je mnoštvo napuštalo Isusa, kad mu se protivilo, on nije bježao od mnoštva, nego se suočavao s njihovim problemima i njih ispravljao. Kristova Posljednja večera i njegov križ jedinstvena je stvarnost, jedan te isti dar: Večera simbolizira anticipiranu smrt, a križ označava stvarno završenu smrt.

Sudjelovati u Euharistiji znači solidarizirati se s Kristom koji daje svoj život za ljude, znači postati njegovo tijelo u današnjem svijetu, združiti se s onim što je Kristov život: dati hvalu Ocu, prihvatiti djelovanje Duha jedinstva i otvoriti se radu zajedništva. Misa je zajedničko djelo Kristovih učenika. Dilema liturgija — život zahtijeva sudjelovanje u liturgiji kao u nečem što stoji uz bok našeg života. Treba odstraniti podvojenost, po kojoj bi se doživio najprije život a onda liturgijsko slavlje, te postići takav sklad da se život ucjepljuje u liturgijsko slavlje i da ga ono animira.

2. Različiti načini shvaćanja Euharistije

Povijest euharistijskog slavlja krije iznenađenja. Svako doba ima svojih vlastitosti s obzirom na slavljenje Euharistije. To možemo shvatiti jedino u općem kontekstu ekleziologije i kulture dotičnoga povijesnog razdoblja.

Prva su četiri stoljeća jedinstvena: Euharistijskom je slavlju predsjedao biskup, liturgijske knjige nisu bile još napisane niti je liturgija bila određena za pojedine mjesne Crkve, osim za »kućnu Crkvu«, gdje se sakupljala zajednica. Početkom IV stoljeća Crkva dobiva slobodu i službeni status. Tada nastaju liturgijski obrasci, umnožavaju se slavlja. Od VIII do XII st. Euharistija postaje predmetom dubokoumnih alegorijskih tumačenja, čiji jezik kršćani više ne razumiju pa stoga oni samo »prisustvuju« Euharistiji. Privatne Mise još više učvršćuje klerikaliziranu sliku liturgije. Od XII do XVI st. stavlja se naglasak na posvetni (pretvorbeni) vid misnog slavlja na štetu drugih dimenzija toga slavlja. Tim je onda liturgija Riječi postala neshvatljiva, izgubila je na svojoj važnosti. Otkrićem tiska umnožio se broj liturgijskih knjiga a time i liturgijska uniformnost koju je naložio Tridentski sabor.

Poslije II vat. sabora Crkva nastoji oživjeti vidove koji su tokom stoljeća zanemareni: Misa je zajedničko djelo sakupljenih kršćana; biblijska čitanja nisu jednostavni uvod; preko Euharistije kršćani postaju dionici Kristove hvale Ocu; oni sudjeluju u jedinstvenom Kristovu tijelu da postanu jedno tijelo.

3. Naviještanje Božje riječi

Zašto se čita Biblija i daje joj se privilegirano mjesto u euharistijskoj liturgiji? Prije svega zato što se to čini već od II st. (sv. Justin) i što je to puno značenja. Ne radi se o »čitanju« mrtvih tekstova, nego o saobraćanju između Boga i njegova naroda, o uvijek aktualnoj najavi Božje poruke ljudima. Zato je uloga »čitača« od velike važnosti, ona ima sakramentalni značaj. Treba shvatiti literarnu vrstu biblijskog teksta da se istakne Božja poruka zajednici. Mnogi su problemi bili iskršli kod spremanja novog biblijskog lekcionara za Misu. Pitalo se: da li je Riječ dovoljno asimilirana, da li se ona prima kao punina života, da li ona osvjetljava našu svakidašnjicu?

Nekada se zbog izvjesne površnosti naglašavao sukob između liturgije i Riječi s jedne strane te života i događaja s druge strane, jer nije bilo dovoljno svijesti da je naviještanje i slušanje Riječi važan događaj u životu kršćanske zajednice. Isto tako dolazilo je do sukoba između biblijskih i nebiblijskih tekstova, jer se smatralo da su biblijski tekstovi nerazumljivi a da su shvatljivi jedino nebiblijski tekstovi. Istina, upotreba nebiblijskih tekstova može biti od velike koristi, ali je prijeko potrebno odrediti njihov položaj prema Božjoj riječi.

Posebni je pastoralni problem kako katekumenima približiti Božju riječ, da bi je oni pronikli i nju razumjeli.

4. Euharistijsko slavlje

U vezi s euharistijskim slavljem predavač se osvrnuo na nekoliko pitanja:

a) Da li je slobodno zahtijevati od neke zajednice da slavi Euharistiju, odnosno: da li je dobro naređivati kršćaninu da sudjeluje na Misi?

Ta pitanja, koja se danas postavljaju kad se radi o krštenju, vjenčanju, izgledaju čudna kad se radi o Euharistiji, jer postoji »dužnost« nedjeljne Mise. Ipak mi, upravo kad se radi o Euharistiji, moramo sebi postaviti pitanje: da li smo spremni izložiti pogibli svoj život radi Krista? Kršćanskoj liturgiji naime nije cilj da smiruje rasrđenog Boga niti da slijepim ispunjenjem juridičke obaveze oslobađa od svakog unutarnjega sudjelovanja.

Već je sv. Justin u svoje vrijeme govorio da istinsko sudjelovanje u Euharistiji pretpostavlja pristanak uz istinu, vjeru u Boga i predanost. Nije dovoljno biti samo kršten, nego je potrebno i živjeti kršćanski! Još i više, autentično sudjelovanje u Euharistiji zahtijeva i bratske odnose s drugima. Prema sv. Justinu, onaj koji predsjedava Euharistiji treba predsjedati i ljubavi, tj. razdiobi dobara siromasima.

Slavljenje je bit komunitarnog života i ono stoji u središtu životnih prilika koje su različite, a estetski su elementi u drugom planu: kvalitet radnje nije cilj samom sebi nego on ide za postizavanje konačnog cilja. Euharistija nas uči kako ćemo nasljedovati Krista, kako ćemo »biti tijelo Kristovo« u svijetu.

b) Da li je potrebna zajednica za euharistijsko slavlje? S obzirom na to pitanje mnogi ne žele čuti za zajednicu, što ne znači da odbacuju zajedništvo s Kristovim učenicima. Zajedništva pak ne postoji gdje nema istinskog pomirenja. Stoga je sakrament pomirenja regulator kršćanskog zajedništva. Postoji također i različito shvaćanje zajednice. Neki je promatraju s čisto afektivnog aspekta ističući da je zajednica ostvarena samo ondje gdje se članovi međusobno dobro osjećaju.

Zajednica međutim pretpostavlja trajnost. Stoga se mi pitamo da li se može govoriti o zajednici na temelju toga što su ljudi zajedno ugodno proveli nekoliko dana? Kad se kršćani neke župske zajednice nedjeljom sakupe da zajednički slave Euharistiju, oni zaista tvore skup, zajednicu. Zajedničko liturgijsko slavlje nužno ne pretpostavlja zajedničko zalaganje tokom tjedna.

Koji se minimum traži da kršćani autentično sudjeluju u Euharistiji? To je želja da po zajedničkim liturgijskim slavljem rastu kao Kristovi udovi, te želja za obraćanjem i prihvaćanjem vjere. Ne smije se zaboraviti da postoje razni stupnjevi pripadnosti Crkvi i da Crkva ne zahtijeva od vjernika odmah savršeno stanje kao preduvjet toj pripadnosti.

c) Tko celebrira Euharistiju? Jasno je da je to svećenik. No danas je također jasno da je liturgijsko slavlje stvar cijele Crkve. Svatko u Crkvi ima svoju ulogu. Liturgijska ekipa ne smije nametati svoje poglede, svoju molitvu, svoju estetiku. Pitanje je samo koje izraze pronaći da se svi osjećaju dionicima zajedničkog slavlja.

Ako celebrira cijela zajednica, koja je onda uloga svećenika? Svećenikova je uloga izuzetne važnosti za bratsku zajednicu, jer svećenik u njoj vrši službu u Kristovo ime. On »predsjeda« skupu. Taj pak naziv nema počasno nego funkcionalno značenje, tj. staviti se u službu stavnosti kojoj on nije gospodar.

d) Treba li svećenik predsjedati Euharistiji? Odgovor na ovo pitanje najprije traži da se odgovori što se shvaća pod riječju »svećenik«? Ako se svećenika shvaća kao celibatera koji pripada kleričkom staležu, bez profesije, koji je imao poseban akademski »curriculum«, može se reći da on kao takav nije potreban. Ako se pak svećenik shvaća kao kršćanin-laik koji je po ređenju postao sakramentalni znak uskrsloga Krista koji je prisutan na skupu vjernika i u svijetu, onda se može reći da kršćanske Euharistije (Mese) ne može biti bez biskupa ili svećenika.

Stoga je potrebno, naglasio je predavač, izmijeniti shvaćanje o svećeničkoj službi i načinu kako se postaje svećenikom. To nije ni diploma, ni regrutiranje, ni njegova dužnost, nego molitva Crkve na ređenju, djelovanje Duha Svetoga koji gradi svoju Crkvu dajući joj sakramentalne znakove Krista jedinog Pastira.

e) Koja je uloga svećenika kod Euharistije? S obzirom na slušanje Riječi svećenik je u zajednici i sa zajednicom, ali on ima i svoju vlastitu službu:

1. on je sakramentalni znak Krista koji ne da da se skup osloni na sebe sama;

2. predstavnik je zajednice koji moli u njezino ime;

3. on je po ređenju postao znak jedinstva s drugim zajednicama, on je vez kršćana koji su razasuti po svijetu, a također vez i s predhodnim zajednicama.

Što reći o predsjedanju Euharistiji sa strane laika? To je pitanje administrativne naravi. Takvo predsjedanje ima drukčije značenje nego predsjedanje zaređenog svećenika. Predsjedanje laika Euharistiji ne može se planirati kao rješenje u slučaju pomanjkanja svećenika. Što se tiče nedjeljnih skupova bez slavljenja Euharistije u slučaju kad nema svećenika, takvi skupovi ne smiju konkurirati između laika i svećenika tako da ta liturgija poprimi izgled oponašanja Mise kojoj nedostaje jedino posvećenje.

5. Liturgijske knjige i kreativnost

Kreativnost je sposobnost animiranja zajedničke akcije, pronalazak pokreta ili prikladne riječi u pravi čas. Nekada će tomu poslužiti spontanost ili sposobnost improvizacije. Važno je da zajednički čin aktivira sudionike, čemu doprinose animatori grupe, osobe koje izrazitije sudjeluju u zajedničkom činu nego ostali. Liturgija je zajedničko djelo kršćanskog skupa, sastavljeno od stalnih i promjenljivih elemenata. Treba paziti da se ne pobrka kreativnost s nehajom ili pomanjkanjem kvaliteta.

Kreativnost je veoma važan i ozbiljan posao. Potrebno je voditi računa o kulturi onih za koji je namijenjena kreativnost. Osim toga, liturgija je već točno određena stvarnost: to je djelo Krista kojemu se mi pridružujemo. Klima i sadržaj svake kršćanske liturgije treba gledati na vladanje Krista

na Posljednjoj večeri i na njegov odnos s Ocem. Liturgija danas, nakon Sabora, traži novi a ne samo pomlađeni rječnik. Za to nam je potreban dugi period vremena. Govor je naime sredstvo saobraćanja s ljudima. Mnoga su sredstva komuniciranja među ljudima općenita, npr. kretanje, vokalna i instrumentalna glazba, audio-vizuelni znakovi itd. Govor međutim više spada na izborna sredstva. Stoga se pretpostavlja dobro poznavanje običaja onih kojima je riječ upravljena.

o — o

Liturgijski tjedan u Namuru bio je također značajan momenat skupnog života u ozračju vevrine i međusobnog razumijevanja. Svi su se otvoreno izražavali: stari i mladi, mladići i djevojke, redovnici i svećenici, a također i laici. Svi su vidjeli da se razlikuju jedni od drugih, ali i da popunjuju jedni druge. Moglo bi se reći da ovakva iskustva pružaju mogućnost otkrivanja pravog lica kršćanske zajednice.

Prema Rivista liturgica, (1-1979, str. 121-126) priredio: FSC

NJEMAČKI BENEDIKTIONALE

Od svih liturgijskih knjiga koncilna je reforma najviše izmijenila Obrednik. Toliko da se ni ne zna hoćeli se skupiti sve u jednu knjigu ono što je on dosada sadržavao. Nije to čudno ako se zna opća i još starija krajevna povijest Rimskog obrednika. Dosada su na živim jezicima iz latinskog originala izdani posebni priručnici za sve sakramente. Još se čeka da se preurede sakramentali ili blagoslovine.

O njima saborska Liturgijska konstitucija ima slijedeće:

»Uz to je sveta Majka Crkva ustanovila blagoslovine. To su sveti znakovi, nalik sakramentima, kojima se označuju i na molbu Crkve postižu učinci, naročito duhovni. Njima se ljudi pripremaju primiti glavni učinak sakramenata i posvećuje razne zgrade života« (SC 60).

»Stoga liturgija sakramenata i blagoslovina pruža mogućnost pravo raspoloženim vjernicima da im se gotovo svaka zгода života posvećuje božanskom milošću koja proistič.eiz vazmenog otajstva muke, smrti i uskrsnuća Krista, od koga svi sakramenti i blagoslovinne crpe svoju moć; i da nema ni jedne čestite upotrebe tvarnih dobara koja se ne bi mogla usmjeriti na posvećenje i Bogu na hvalu« (SC 61).

»Budući da se tijekom vremena u obrede sakramenata i blagoslovina uvuklo ponešto što u naše doba manje jasno pokazuje njihovu narav i svrhu, potrebno je štošta prilagoditi potrebama našeg vremena« (SC 62).

»Blagoslovine neka se preispitaju imajući pred očima glavno pravilo o svjesnom, djelatnom i lakom sudjelovanju vjernika, kao i potrebe našeg vremena. U obnovljenim obrednicima prema čl. 63 mogu se, kada traži potreba, dodati i nove blagoslovine.

Neka bude malo pridržanih blagoslova, i neka budu pridržani samo biskupima i ordinarijima.

Neka se providi da neke blagoslovine mogu dijeliti i svjetovnjaci s potrebnim svojstvima, barem u posebnim prilikama i prema sudu ordinarija« (SC 79).

Valjda bi taj posao, i još koji drugi, bio već obavljen da je i dalje na svome mjestu ostala vrsna i veoma zaslužna ekipa na čelu s Mons. A. Bugniniem. To je na svoj način ustanovljeno i na Evropskom sastanku tajnika nacionalnih liturgijskih komisija u Salzburgu od 17. do 20. svibnja 1978. Previše sažeti i k tome ponešto rezervirani (čemu?) hrvatski izvještaj s tog